

بيان الآثار السيئة لاستعمال تلفون الجوال

So Rarad a Marata' o Kiaosara ko Cellphone o Manga Kangodaan a Muslim

al Khutbah 77

Ki: Alim, Hassanor bin Maka Alapa
al Murshid al Am

al Insan Islamic Assembly of the Philippines

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَسَيِّئَاتِ
أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا، وَأَشْهَدُ أَلَّا
إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ
وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَمَنْ اهْتَدَى يَهْدِيهِ إِلَى
يَوْمِ الدِّينِ وَبَعْدُ:

فِيَا عِبَادَ اللَّهِ يَقُولُ الْحَقُّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ:
إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ يَقِصُّ الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ.

Innalhamda lillāhi nahmaduhu wa nastānuhu wa nastagfiruh, wa na'ūdubillāhi min shurūri anfusinā wa sayyiāti a'mālinā, man yahdihillāhu falā mudhillalahu, wa may yudhlil falan tajida lahu waliyyan murshidā, wa ash'hadu allā ilāha illallāhu wahdahu lā sharīka lahu, wa ash'hadu anna Mohammadan abduhu wa rasūluh, Allāhumma salli wa sallim wa bārik alā Mohammadin sallallāhu alayhi wa salallama wa alā ālihi wa sahabihi wa manihtadā bihad'yihī ilā yawmidd dīn wa ba'du:

Fayā ibādallāhi, Yaqūlul Haqqu Tabāraka wa Ta'ālā fil Qur'ānil Karīm:

Inil hukmu illā lillāhi yaqussul haqqa wa huwa khayrul fāsīlīn. (al An'ām 57)

So langowan a podipodi a go so samporna' a bantog na rk o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), bantogn tano Skaniyan go mamangni tano ron sa tabang, a go mangni tano Ron sa sapngan Iyan so manga dosa tano, go lomindong tano ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) phoon ko manga antiyor o manga ginawa tano, a go so pangararata o manga galbk tano, sa taw a toroon skaniyan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), na da' a makadadag on, na sa taw a dadagn iyan na di nka dn mitoon sa salinggogopa' iyan a phakatoro' on.

Manga Oripn o Allah:

So oriyen o kiabantoga tano ko Allah a go so kiasalawati tano ko Imam tano a miatindos a Nabi, a rapg on so manga familiya niyan a go so manga sahabat iyan, na omiog so Allah na aya bandingan tano imanto na giyanka'i a kasangkapan a romarabray ko langowan a taw a ipoon sa wata' a maito' na taman sa mialoks, mama babay, na palaya on dn phagosar a giyanka'i a ptharoon a Cellphone.

Giyanka'i a kasangkapan na onga a miapakambowat o kiapakaosor o knal o manosiya ko kiaosara niyan ko technology sa miapakalbod iyan so margn a btad a so kargn o gii kapakaplalapoia sa lalag a go so giikapakazasampaya sa pamikiran.

So ilmo' a miakapoon ko panpng a barandiya (material experiment) na aya onayan a kiaadn oto na so kanggona'i ko waraan a tabi'at anka'i a kibabatog sa mapakalbod iyan so kanggona'i o manosiya ko doniya a barandiya sa kasawitan iyan sa mablang a kasabapan ko kapakadaya' iyan.

Pd a bantak roo so kakowaa ko kakawasaan a tamok a magokit sa kandagang, sabap sa langowan a pphakambowat a nganin a khasakodowan iyan so ongaya' o manosiya na khababayaen iyan a mapananamokan iyan sa nggolalan sa phamasaan iyan a pirak, na so mambo' so phagmbaal sankoto a manga kasangkapan na aya bantak iyan a paganay a go kaposan na so kaphasaa niyan on sa arga' a pirak sa mabaloy niyan skaniyan a kawasa mangawasa.

So kadaklan ko manga sawaan (discovery) a miapakambowat o manga Muslim ko masa a kapamomondiyong o bandaran iran a go so kaporo' o manga sowa' iran ko waraan o doniya na mianagipoon dn sa miaona ko kandadato' o manga Umaween (Umayyad Dynasty) a adn a sakataw a Prince a sabap ko da niyan kakowaa ko kadato a Khalifah sa miaagaw o pagari niyan, na aya miapikir iyan na margn o ba niyan makhipantag so kadato' a khilafah sa aya sawaan iyan na mbago sa kakawasaan iyan sa magmbaal sa bolawan sa pagosarn iyan so kapasang o manga alchemists a manga Muslim sa nkoto a masa niyan.

Sabap roo, na inosar iyan so kakawasaan iyan a tamok sa tinimo' iyan so manga mamponay sa kata'o ko science (scientist) a go so chemistry (chemist) sa pitharo' iyan kiran na panamari ran a makambaal siran sa bolawan sa so manga mina a salakaw a datar o tombaga a go so galang a go so manga pd a saktan a mina na ithogalin iran sa pagmbaalan iran a bolawan a kasabapan ko kakawasaan iyan.

Na pinggalbk iran oto sa inosar iran so langowan a saktan a manga bonag (liquid) ka makapaparatiaya siran mambo' sa khagaga iran oto, a giyoto i kiasabapan sa kiambowat o pthro'on a arab a *al iksir* a pianarankoni' iran a kapasang (elixir ko basa English) a aya paratiaya iran na o maodod ko isa a saktan na khabankiring iyan sa waraan a bolawan, na sii ko kiapanamar iran on na da siran makaapas sa ba siran makambaal sa bolawan a phoon sa lawas a salakaw. Ogaid na kiasawaan iran - misabap ko pangilay ran a matolangd - a so bs so langowan a timan a kaadn (mater) na adn a saktan iyan a missnggay ko oman i sosen iyan sa di dn pmbaropa sa ba makasold ko saktan o salakaw ron, na misap roo na miapakambowat iran so ptharo'on a Elements o langowan a timan a nganin.

Giyankoto a panpng iran na aya dn miaosar sanká'í a bago a kata'ó ko kiatogalin iyan sa Auropa ko kiapaganada on o manga taw roo sa kinowa iran ko manga Muslim sa Sbangan, ko kiapakablang o science sa mizapasapak sa madakl na miapakambowat iran so ptharo'on a technology a giyoto so barandiya' a golawasan a go rarad o science a miaosar o manosiya sanká'í a masa.

Pd sankanan a technology anka'í a kasangkapan a tanto a inizaromataya' o manosiya a da' a khato'on ka a taw inonta a simalaw niyan a go singanin iyan na pangindaw niyan so kapakapananamokan iyan on sabap ko kapphakaraniya niyan ko mawatan, a tanto a madakl i gona ko kaphagosara on a aya dn a lbi ron a mata'ó na so taw a phagosar on a aya panggaway ron na so sarapiyag a manga kangodaan a lombay.

Manga Oripn o Allāh:

Antonaa i tindg o Islam sankanan a kasangkapan ko kapapakay a go so di niyan kapapakay?

Aya tindg o Islam ko makapantag san na khasabot sii ko onayan a Fiqhi (legal maxim) a so:

Aya pakaasal ko manga shayi (nganin san a pimbaalan) odi' na so taong o waraan na so kapapakay (ko pakaasal iyan)

Miakambowat ankoto a panaks a makaphapasod ko katharo' o Allāh a:

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَّا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ... ﴿٢٩﴾

*(Skaniyan a Allāh a so inadn iyan a rk iyo so nganin a madadalm ko lopa langon).
(Surah al Baqarah 2:29)*

Aya maana oto na so kaadn o Allāh ko liawaw o lopa na inipananding iyan a go inisakodo niyan ko manga manosiya a kaadn iyan a piakalbi niyan, sa ayon ko bitikan a initoron iyan a aya zonkadn anka'í a mansoia a pakapndatoon sanká'í a lopa.

Sabap san, na so kaosara sanká'í a manga kasangkapan na phagndod ko kapapakay ko pakaasal iyan sa ayon ko kabaya' o Allāh.

Sabap san, na so Cellphone na kasangkapan a dowá i garangan a khapakay a osarn ko mapiya na khapakay pman a osarn ko marata'. Sa so lawas anka'í a kasangkapan na kna' o ba najis a go kna' pn o ba haram ka phoon ko manga saktan a soti a phoon ko waraan.

So pman so kapagosara sankanan a kasangkapan a mapapakay na ron mizold so Islam sa bitadan iyan sa kokoman ko kapapakay a go so di niyan kapapakay. Sa di tano dn pamagosayin so kapapakay niyan a go so manga gona niyan a mapiya ka kasasabotan dn anan o langowan a taw a phagosar on.

Aya bgan tano sa mablang a osayan na so rarad iyan a marata' sabap sa kagiya patot a maknal oto o taw a Muslim ka an iyan kapananggila'í sa mitaplk iyan sa magaan so magaan.

Giyanka'i a Cellphone ko karata' a kiaosara on o manga taw na di khabaot so gasta' iyan a marata' a pd on so:

- 1- So Cellphone na amay ka di masowa' so kaosara on na phakaantiyor ko oras o taw sa zagad a da dn a mapnggona on o taw a komakapt sa Cellphone sabap ko kaphagosara niyan on ko manga gitagita' on a pithibarang a phakabinasa ko oras iyan, na amay ka so taw a maawid sa Cellphone na morit ko paganadan a Arab odi' na English na phakabinasa on oto ka khada' so oras a ipthali' iyan sa khalngan ankoto a gitagita' a phagosarn iyan ko Cellphone iyan. Pd roo a amay ka so Cellphone na adn a Camera niyan na aya dn thayodn o khirk on a mababaya tholad na so gii niyan on katholad sa aya dn a kalilid na kasasawaan so awrat na gii niyan ipamakawit ko pithibarang a Facebook odi' na pd iyan a adn a mambo' a Cellphone iyan, na giyanka'i a manga toladan na mimbalooy a pd ko rinayagan o barahala a piakaharam o Islam. Ioman san a so kaphagosara niyan ko korinti ko lalayon iyan kapthagoni ko cellphone iyan (charge) na phakaoman oto ko Gasto o loks iyan sa mala' a pkhabayadan iyan a korinti sa da' a bali niyan.
- 2- So komakapt sa Cellphone a da' a paratiaya niyan na pagosarn iyan ankanan a kasangkapan ko giikapakiplalapoya' ko manga raga o skaniyan na mangoda odi' na so manga ngongoda a skaniyan na raga, apiya so manga loks a mama babay na pd roo pn sa taman sa maadn kiran so kakhakabaya'i a haram na aya khaoriyan roo na pnggalbkn iran so langowan a soston a kazina a magokit sa katharo' a kapanla' a go kalkas o dowakataw a giimlapoya sa phakiilay o oman i isa ko pd iyan so piamalongan iyan, sa aya phakatondodg roo na so kapthalabok sa kapndarowaka' iran ko isa a darpa'. Tanto a madakl a babay a Mranaw a pphagiligan ka thalabokn iyan so katext iyan a mama sa pzlt siran ko manga hotel roo sa pantag sa kanggolawla sa maasiya. So kiapakabinasa niyan sankanan a katampar na tanto dn a mala' a di khiropa o pamikiran. Madakl a mama a tiankalan o manga lolot o babay sabap bo' ko text a phoon ko cellphone.
- 3- Tanto a madakl a khakaroma'i a miakamblablag pantag bo' sankanan a kiaosara sa nkanan a kasangkapan sa so mama na pianawdan iyan so karoma niyan a giimakiplalapoya sa text na datar oto so babay a riyasta iyan si karoma iyan pantag sa panawd iyan on ko kiapakabatiya iyan sa text ko cellphone iyan, sa aya kiarombaan o pamiliya niyan na so kinidaropar sa miaadn so kamblag.
- 4- So Cellphone na mpiya a kasangkapan a pagosarn ko langowan a soston a kapaman'khaw, kapamono', kapanolis, kapangidnap, a go so salakaw ron a kiasabapan sa kiaadn o awid a akal o sabagi' a manga taw.

Sabap sankanan a manga rarata' a miaprarad o kaosara ko Cellphone na antonaa i tindg o Islam a khibolong sankanan a morka' a miakabinasa ko manga taw?

Aya tindg o Islam na sabap sa skaniyan na kasangkapan a halal ko pakaasal iyan, sa aya pphakarata' na so okit a kaphagosara on, na di khapakay o ba saparn so kaosara on sa itaplk ka khabinasaan so manosiya a go khapapas on so mapiya a rarad ankanan a kasangkapan.

Aya okit o Islam a phakaompiya san na so loks a adn a manga wata' iyan a gopn pphamakala' na tago'an iyan sa kompn (control) so kapphakaosara niyan kiran sa Cellphone ka an di khabinasa'i so kapphagintaw iran sa mokit sa lowasn iyan kira odi na di niyan siran ipamasa sa cellphon iran, go pakisabotan iyan kiran so manga rarata' a isasapar ko kaosara sankai a kasangkapan. Aya mala' roo na sinanadn iyan siran ko kata'o a khasokat iran on so kalk iran ko Allāh, ka so kabaya' o manosiya a sopak ko Islam na aya bo' a phakakompn on na so kalk a go paratiaya ko Allāh sa da' a salakaw san a pd a okit.

Pitharo' o miangaona a manga ulama a datar o ba iran pkhailay anka'i a masa a miakaoma imanto a maawid sa phizoson a onga o technology sa pitharo' iran a:

Phamondiyong so doniya ko kapagozor o kata'o a science sa phangapapayag so phizoson a sawaan (discoveries) a go so rarad o technology, a so kapnggona'i ron sa mapiya, na sii matatago' ko manga taw a sarowang, na so pman so kapnggona'i ron o manga Muslim ko kapagosara on na maito' a khakowa iran on, sa aya khisogat kiran a mala' a khakowa iran on na so kapagosara iran on sa marata' sabap ko di kararaot o knal iran a go so sinanad iran ko kapagosara sankai a kasangkapan sii ko kamapiyaan iran a barandiya anta aka rahasiyan.

Miatoman so antok iran sa so Muslim na oman i mibago ron a mapiya a kasangkapan na maito' a kapkhaosara niyan on ko kamapiyaan iyan, sa aya mala' a khakowa niyan on na so kabinasaan ko kapagosara niyan on sa marata' sabap oto ko kababa' o sinanad iyan ko kata'o ko doniya na ioman on so kada' a plng iyan ko Islam a go so kalobay o paratiaya niyan ko Allāh.

Giyankanan a kalalapis o Muslim ko kapnggona'i ko langowan a kiasawaan o technology na pnggolalan sii ko manga ala' on a kasangkapan na thana' sii ko pinakamaito'on na palaya on dn malalapis so Muslim, sa datar o kiaaloya tano ko manga sabap sii sa onaan.

Giyanka'i a masa a kapapantagan a mamomondiyong on so bagr o technology na opama ka so Muslim sa masa ini na iraraot ko pankat a kata'o sii ko doniya a go so Islam na khaosar iyan ankaya a manga kasangkapan ko kaphakalbod on o manga galbk iyan ko doniya a go so Islam, sa magaan a kakhiporo' o btad iyan ko langowan a katampar, ogaid na aya makokowa niyan na so sopak roo a rampi' sa kaori a go kalapis sabap dn ko kababaloy niyan a Muslim a sii bo' sa ingaran na da' a ba on kanggalbk a matolangd a phakanggay ron a gona.

Amay ka pangindaw tano so kazalinbtad sa makasakat tano ko kritan o kapakaozor na paliyogat rkitano a manga Mranaw a khalowas tano sa ginawa tano so sabagi' a manga adat a go olawla a da pakaya o Islam, a go khaaln tano so kitatadi' o gii tano kapamimikiran (mindset) sa aya mipamimikiran tano na so pamikiran o Islam a go aya manggalbk tano na so galbk o Islam. Phamimikiran tano a go panggalbk tano sa onot tano ko Islam, kna' o ba so Islam i phamimikiran a go pnggalbk sa pantag rkitano. Zakodowan tano so Qur'an sa pagonotan tano, kna' o ba so Qur'an na aya tano phakaonotn ko baya' a ginawa tano.

Tanto a madakl a giizapandang ko Qur'an sa pantag sa phloloba on sa katharo' a khibagr iyan ko baya' a ginawa niyan, kna' o ba niyan mbatiyaa so Qur'an sa pantag

sa maknal iyan a go minggolalan iyan so sogoan iyan. Giyanan i pd sa nkoto a taong a kapamimikiran o Mranaw a patot dn a maalin sa mapokas ko otk o Mranaw.

Taman sa di tano lowasn so sabagi' a adat a kammranawi ka san tano dn mboboriks na mataan ko Allāh ka di tano makaozor sa ba tano mipagintaw so Islam tano. Aya mataan na aya bo' a makokowa tano ron na so ingaran a pthawagn tano a Muslim, misabap san na di tano khakowa so limo' o Allāh ka kna' o ba skitano so Muslim a thabangan o Allāh ka da pn oto makamoayan.

O kabaya tano so kapakaapas sankai a doniya na sampay sa kongan a maori na balowin tano a ginawa tano a sabang a Muslim a datar sa waraan o manga Muslim a paganay a pithaong siran so Rasulullah sa tiowang iyan siran ko towanga' o Islam, na mimbabloy siran a manga mama a go manga babay a manga pipiya a khisarig kiran so kapagawidi ran ko kadato a Islam ko liyawaw o lopa.

Manga Oripn o Allāh:

Khota'i niyo so ginawa niyo a go so manga moriataw niyo na samporna' ko pamiliya niyo o ba kabinasa'i o shaytan. Na pd ko kasangkapan o shaytan so domadayamang a manga nganin a phagosarn o manosiya Muslim di Muslim sa pantag sa kabolongi ko manga ongaya' iyan sa di niyan roo dn pagilayin so tindg on o Islam, amay ka giyankoto a taw a magosar on na skaniyan na Muslim. Aya mapiya a Muslim a sanang i waraan na so Muslim a anda i adn a khibago ron a nganin na aya khaona a khapikir iyan na: Ino papakayin a'i o Islam antaa ka di', sa aya babalowin iyan a timbangan iyan ko mapiya a go so marata' na so Islam a agama niyan, kna' o ba so baya' a ginawa niyan.

Sa dn sa taw a onotan iyan so baya' a ginawa niyan a sopak ko kabaya' o Allāh na bialoy niyan so baya' a ginawa niyan a aya niyan tohan a sambí' o Allāh, na miatankd a taw skaniyan ko malagindab a apoy a jahim sa alongn a maori.

Lomindong tano ko Allāh a go mamangni tano ron sa toro'an a go limo' sa sapngan iyan so manga dosa tano ka skaniyan bo' i phakasapng ko manga dosa a Mahasoti a Maporo'.

وَأَقُولُ قَوْلِي هَذَا وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ وَلِسَائِرِ الْمُسْلِمِينَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ فَاسْتَغْفِرُوهُ
إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ.

Wa aqūlu qawlī hādā wa astagfirullāha lī wa lakum wa lisāiril Muslimīn min kullī dambin fastagfirūhu innahu Huwat Tawwābur Rahīm.